

Deltaplan

v0.1.0

2 november 2020

Inhoudsopgave

1. Visieschets	5
2. Voorwoord	6
3. Probleemstelling	7
4. Doelstelling	8
5. Uitgangspunten	9
5.0.1. De overheid draagt zorg voor de veiligheid van burgers	9
5.0.2. Een groene transitie moet rechtvaardig zijn, nationaal...	9
5.0.3. ... en internationaal	9
5.0.4. Rechtvaardig ontwikkelen	10
5.0.5. Het systeem moet om	10
5.0.6. Geld moet een middel zijn om de werkelijke en duurzame economie te dienen . .	10
5.0.7. subsidiariteitsbeginsel	10
5.0.8. Andere maatstaven van succes	10
5.0.9. Betaal de ware prijs	11
5.0.10. Overheid is aan zet	12
5.0.11. Circulariteit	12
5.0.12. Voorzichtig over nieuwe technologie	12
5.0.13. Vervuiler betaalt	12
5.0.14. Een ware transitie vereist een herordening van het eigendoms regime	12
 I. Voorstellen	 14
Thema: Energie	15
Visie op energie	15
De ideale energiemix	15
Verzwaren energienet	15
Flexibiliteit van het net	15
Wind op zee	15
Wind op land	15
Zonnepanelen op daken	15
Zonnepanelen op velden	15
Waterstof	15
Biomassa	15
 Thema: Vervoer	 16
Visie op vervoer	16
Terugdringen van verplaatsingen	16
Auto's	16
Busjes en vrachtwagens	16
Rekeningrijden	16
Vliegverkeer	16
Scheepvaart	16
Openbaar vervoer	16
Europees treinnetwerk	16

Thema: Gebouwen	17
Visie op gebouwde omgeving	17
Van het gas af	17
Huizen isoleren	17
Energiezuinige huishoudens	17
Energie neutrale/zelfvoorzienende huizen	17
Gebouwen	17
Warmtenet	17
Aquathermie	17
Iedereen investeert (verplicht maar goedkoop)	17
Rol van wooncorporaties	17
Bouw van honderdduizenden klimaatneutrale woningen	17
Thema: Land & Natuur	18
Visie op land en natuur	18
Verminderen dierlijke consumptie	18
Voedselverspilling tegengaan	18
Duurzame veeteelt	18
Duurzame landbouw	18
Duurzame tuinbouw	18
Biodiversiteit	18
Natuur	18
(Her)bebossing	18
Veenlanden als koolstofopslag	18
Groen in de stad	18
Frisse lucht, schone grond, helder water	18
Thema: Industrie & Grondstoffen	19
Visie op industrie en grondstoffen	19
Terugdringen consumptie	19
Haven	19
Staal	19
Petrochemie	19
Kunststoffen	19
Kunstmest	19
Overige chemie	19
Hout- en bouwmaterialen	19
Alternatieve materialen	19
Hergebruik restwarmte	19
Koolstofafvang en -hergebruik (CCS & CCU)	19
Vuilstortplaatsen	19
Circulaire economie	19
Reparatie	19
Thema: Arbeid & Scholing	20
Visie op arbeid en scholing	20
De ideale arbeidsmarkt	20
Het capaciteitsorgaan	20
Groene omscholing	20
Meer vrouwen in technische beroepen	20
30-urige werkweek	20
Groene baangarantie	20
Groen basisinkomen	20
Groene arbeidsmigratie	20
Klimaatcurriculum	20

Thema: Geld & Economie	21
Visie op geld en economie	21
Belastinghervorming	21
Uitstootheffing	21
Geen fossiele investeringen	21
Tegengaan belastingontwijking	21
De centrale bank als groene geldschepper	21
Publieke bank	21
Reclamevrije wereld	21
Thema: Technologie & Innovatie	22
Visie op technologie en innovatie	22
Industriepolitiek	22
Een nieuwe onderzoeksagenda	22
Groen investeringsfonds	22
Expeditie waterstof	22
Ontwerp van een nieuw Bell Labs	22
Toekomstgeluid	22
Thema: Democratie & Bestuur	23
Visie op democratie en bestuur	23
Minister van Klimaat en Energie	23
Klimaatraad, de beheerder van het koolstofbudget	23
Rol van de Regionale Energiestrategie	23
Burgerinspraak	23
Stimuleren oprichting lokale energiecoöperaties	23
Vrijheid voor lokale initiatieven	23
Thema: Klimaatadaptatie	24
Visie op klimaatadaptatie	24
Kustbescherming	24
Rivieren	24
Droogte voorkomen en oplossen	24
Verziltig	24
Bodemdaling	24
Regenbestendige steden	24
Koele steden	24
Thema: Internationale Ontwikkelingssamenwerking	25
Visie op internationale ontwikkelingssamenwerking	25
Ondersteunen internationale klimaatadaptatie	25
Eerlijke bijdrage Green Climate Fund	25
Compensatie voor gevolgen klimaatverandering	25
Ecocide strafbaar stellen	25
Garanderen van eerlijke materialen	25
Duurzame certificering	25
Stimuleren duurzame landbouw	25
Onderwijs voor meisjes	25
Vrouwen betrekken bij vergroening	25

1. Visieschets

2. Voorwoord

3. Probleemstelling

4. Doelstelling

5. Uitgangspunten

De overheid draagt zorg voor de veiligheid van burgers

De Nederlandse overheid ontleent haar bestaansrecht aan het feit dat zij zorg draagt voor het welzijn van de Nederlandse burger. De overheid en haar burgers zijn een sociaal contract aangegaan tot bescherming. Het belangrijkste uitgangspunt voor handelen door de overheid is hierdoor de zorgplicht, het zorgen voor haar burgers. Eerder stelde de Hoge Raad in de Klimaatzaak dat door de ernst van de gevolgen van klimaatverandering en de grote kans dat – zonder maatregelen – gevaarlijke klimaatverandering zal intreden, rust op de Staat een zorgplicht om maatregelen te treffen. Niet handelen door de Staat is onrechtmatig.

In nauwe relatie tot de zorgplicht staat het voorzorgsprincipe. Dit politieke en morele principe biedt uitleg over handelen bij wetenschappelijke onderzoekerheid. Wanneer bepaald beleid mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor de samenleving of het milieu, moet zo worden gehandeld dat dit risico wordt ingeperkt. Ook binnen de klimaatwetenschappen is sprake van enige onzekerheid, maar het risico op grote gevaren door klimaatverandering is groot. Het voorzorgsprincipe stelt dus dat dit risico moet kosten wat het kost voorkomen worden.

De zorgplicht en het voorzorgsprincipe bieden de overheid een duidelijk kader tot handelen en biedt geen ruimte voor een afwachtend beleid. Het oplossen van de klimaat- en ecologische crisis is onoverkomelijk om zo het land en haar burgers te beschermen.

Een groene transitie moet rechtvaardig zijn, nationaal...

De verandering richting een ecologisch duurzame samenleving kan alleen plaatsvinden als sociaaleconomische ongelijkheid wordt aangepakt. Het is duidelijk dat de klimaattransitie kosten met zich mee zal brengen. Er zullen maatregelen worden gesteld, die grenzen stellen aan economische groei en aan het winstdenken. Deze maatregelen en kosten moeten eerlijk verspreid worden over de samenleving. De basis en daarom zullen de meest welvarende mensen en bedrijven, het grootste aandeel hebben in de financiering van de oplossing. Aan de andere kant biedt een transitie met ontwikkeling van technologieën kansen en mogelijkheden tot economische vooruitgang. De overheid zal bijvoorbeeld investeren in zonnepanelen. Deze investeringen zullen niet alleen, maar juist zorgen dat iedereen een zonnepaneel zou kunnen installeren en kan profiteren van het opwekken van schone energie.

Maatschappelijke verandering is onontkoombaar (en nodig!). Een transitie als deze, vergt een visie op maatschappij en sociale verhoudingen binnen een land. Gelijke kansen in bijvoorbeeld de zorg, de arbeidsmarkt en in het onderwijs en aan de andere kant het terugdringen van inkomensongelijkheid, zijn leidende uitgangswaarden. Een werkelijk groene en sociale transitie kan nooit ongelijkheid in de hand spelen.

... en internationaal

Klimaatverandering leidt tot conflicten, overstromingen en hongersnoden. Degenen die de meeste schade ondervinden van deze klimaatcrisis, hebben veel minder bijgedragen aan het ontstaan ervan. De veroorzakers daarentegen, hebben minder last van de nadelige effecten van klimaatveranderingen, bijvoorbeeld door geografische ligging en meer middelen om klimaatadaptatie te realiseren. Nederland

hoort bij de veroorzakers van de klimaatcrisis, met historisch gezien een gemiddeld hoge uitstoot per capita. Internationale klimaatrechtvaardigheid berust op drie peilers: Nederland past het huidige uitstootpatroon aan om nadelige effecten van klimaatveranderingen tegen te gaan, Nederland neemt verantwoordelijkheid voor haar hoge uitstoot in het verleden en Nederland is solidariteit met landen die effecten van klimaatverandering zullen ondervinden.

Rechtvaardig ontwikkelen

Het uitvoeren van maatregelen en het ontwikkelen van nieuwe technologieën moet altijd getoetst worden aan een set vragen, die rechtvaardigheid uitvragen. Onder welke omstandigheden wordt een project of product ontwikkeld? Waar komen de grondstoffen vandaan? Hoe verhoudt het project of product zich tot de keten, de omgeving en de samenleving? Een product of een dienst bestaat bij de gratie van de gebruiker, de grondstoffen die het gebruikt en gemeenschap waarin het geplaatst wordt. De ontwikkelaar heeft daarmee de taak om kritisch naar zijn productieproces te kijken en waarde toe te voegen met zijn product. [dit is nog vaag, dit gaat eigenlijk misschien niet helemaal hierover?]

Het systeem moet om

te veel focus op de individu kleine beetjes kleine beetjes alle problematiek ligt ingebed in een netwerk neem sojabonen dus: problemen beschouwen in een netwerk

Geld moet een middel zijn om de werkelijke en duurzame economie te dienen

De afgelopen decennia is geld losgezongen van zijn oorspronkelijke functie: het faciliteren van transacties en de werkelijke economie. Door financialisering – waarbij financiële producten een steeds groter deel van de economische waarde vertegenwoordigen – is de economie losgekomen van de werkelijke waarde en invloed van de onderliggende productieprocessen. Winst en economische groei worden doelen op zichzelf, en geen instrumenten om werkelijke waarde te creëren. De macht van aandeelhouders zorgt voor een korte termijnvisie, waarbij de focus op kwartaalwinsten het bedrijven onmogelijk maakt om op langere termijn duurzame beslissingen te maken. Daarnaast is de geldscheppende functie van Centrale Banken nauwelijks onderdeel van het politieke debat, terwijl de keuzes daarin niet neutraal zijn.

Geld moet dus een middel worden dat de werkelijke economie dient, en moet zo gereguleerd worden dat het duurzame beslissingen aanmoedigt. De functie van geld wordt daarmee weer onderdeel van het politieke debat, in plaats van een neutraal gegeven. Ook is het een correctie op de opgeblazen waarde en beloningen voor sectoren die geen reële waarde toevoegen (denk aan flitshandel) of zelfs waarde vernietigen (fossiele bedrijven).

subsidiariteitsbeginsel

Beslissingen van onderop: subsidiariteitsbeginsel ('Maak de beslissing zo laag mogelijk, met hen die de gevolgen ervan ervaren, en geef hen ook de macht om die beslissing te nemen') Als voorbeelden noemen: Gemeenten, RES (voorzichtig, want veel kritiek door gemeenten op de RES), wooncorporatie, energiecoöperatie

Andere maatstaven van succes

zie recent Helling-artikel Hoe vervangen we het bbp?

Groeiagnostiteit

Consuminderen

Van welvaart naar welzijn

(cultuur en kunst?)

Duurzaamheid, in de breedste zin van sociale, ecologische en economische impact van de organisatie, wordt primair gemeten in termen van financiële winst en verlies en te weinig als maatschappelijk rendement, zoals welzijn voor de mens en gezondheid van onze planeet. Zelfs de maatstaf voor onze welvaart is nog steeds het bruto binnenlands product. Een berekening die geen rekening houdt met negatieve externaliteiten zoals een verhoging van de CO₂-uitstoot en/of een hogere inkomensongelijkheid.

Betaal de ware prijs

De prijs van producten en diensten moet de werkelijke prijs aangeven: niet alleen de kosten die de leverancier heeft gemaakt, maar ook de schade die in het productieproces is toegedaan. [De ware prijs is dus de prijs die je moet betalen voor een product als de sociale en milieukosten bovenop de marktprijs komen.] Hiermee verplaats je de kosten van de schade, van de burger en de lokale overheden, naar de producenten. [rewrite sentence] Zo krijgt de afnemer een eerlijk beeld van de werkelijke belasting op de aarde en worden duurzame opties aantrekkelijker.

Momenteel zijn veel producten nu goedkoper dan verantwoord is, omdat ze de schade bij productie niet meerekenen. [Denk aan een goedkoop vliegticket, vlees waarvoor vee wordt gehouden dat gevoerd wordt met soja waar regenwoud voor gekapt wordt, en een spijkerbroek waarvan de katoenproductie enorm veel water kost en rivieren vergiftigt.] Die schade kan veel vormen aannemen: uitstoot van broeikasgassen, kappen van oerwoud, het bedreigen van de leefomgeving van diersoorten, verlies aan biodiversiteit, verontreiniging van water, lucht en bodem, sociale uitbuiting en het aanwakken van conflict in instabiele regio's. Doordat deze schade niet is meegerekend in de prijs die ervoor betaald wordt, is het speelveld ongelijk. Duurzamere en rechtvaardigere opties investeren om deze schade te voorkomen, en zijn daarom duurder en dus minder aantrekkelijk.

Er zijn verschillende instrumenten om het speelveld gelijk te maken ('het beprijzen van negatieve externaliteiten'; zoals economen dat noemen). Het belasten van uitstoot met bijvoorbeeld een broeikasgasheffing is daar één van: dan pak je het bij de bron aan. Of een lagere btw-heffing op duurzame producten: dan wordt er bij aankoop vereffent. Belangrijk is dat de methode voor zowel bedrijven als consumenten gelijk werkt. Zo is de energiebelasting nu veel hoger voor consumenten dan voor bedrijven, en worden bedrijven niet gedwongen om hun energieverbruik te verlagen. Een ware prijs geldt voor iedereen.

Natuurlijk is niet alle schade in te prijzen, en wil je vaak voorkomen dat schade überhaupt plaatsvindt. Daarom moet de ware prijs gecombineerd worden met normering: bijvoorbeeld het verplicht stellen van een duurzaamheids- of sociaal keurmerk.

Winst van publieke investering moet terugvloeien naar de samenleving (Rens) De overheid is de grootste investeerder van Nederland. [TODO: factcheck] Zo investeert ze in infrastructuur, in veiligheid, in gezondheid, in fundamenteel onderzoek, in innovatie, in de rechtsstaat, in sociale zekerheid en in onderwijs. Dat zijn fundamentele drijvers van onze maatschappij. Het creëert een omgeving waarin bedrijvigheid kan floreren: gezonde en goed geschoolde werknemers, juridische zekerheid, nieuwe technologieën en nieuwe markten waar de overheid de wegbereider van is. De private sector profiteert dus volop van de kracht van de overheid.

Tegelijkertijd geeft die sector te weinig terug aan de samenleving die de investeringen heeft opgebracht. Er wordt op creatieve en soms illegale manier zo weinig mogelijk belasting betaald. Bedrijven zitten

5. Uitgangspunten

vaak op of over de grens van toegestane uitstoot- en milieunormen, en proberen dat te verhullen door groene reclamecampagnes. Met patenten houden ze innovatie die in eerste instantie grotendeels door de overheid is gefinancierd achter voor het publiek. In crisistijd weten grote bedrijven en banken precies waar ze hun hand moeten ophouden om gered te worden, om in betere tijden hetzelfde risicovolle gedrag te vertonen waar de crisis mee begon en de bestuurders er rijkelijk voor te belonen.

Kortom: de kosten draagt de samenleving, maar de winst is voor het bedrijfsleven. Als slogan: gesocialiseerde kosten, geprivatiseerde winsten.

We moeten daarom de overheid weer gaan waarderen als investeerder en schepper een goed ondernemersklimaat. Dat betekent dat we erkennen dat de overheid risico mag nemen, en daarin mag falen. En dat de investering van de overheid hoog mogen zijn, omdat de winsten nog hoger zijn en worden verdeeld over de gehele samenleving. Daar staat tegenover dat het bedrijfsleven haar eerlijke deel daarvoor moet betalen met hogere belastingen. En dat ze er niet meer mee weg komt om de regels – over belastingen, concurrentie of milieu – te omzeilen. De 'waakhonden' van de overheid moeten dus ook meer middelen en ruimte krijgen om daarop toe te zien. Dit draagt ook bij aan de maatschappelijke perceptie van de overheid als een ander type ondernemer die risico durft te nemen waar het bedrijfsleven het niet aandurft, en daarvoor uiteindelijk ook beloond wordt.

Een laatste noot: dat bedrijven minder makkelijk gered worden door de overheid mag nooit ten koste gaan van bestaanszekerheid van werknemers en burgers. Dat betekent dat bedrijven nooit 'Too Big Too Fail' mogen zijn, maar ook dat er goede sociale voorzieningen en doorstroombmogelijkheden zijn voor mensen die hun baan zijn kwijtgeraakt.

[dit stuk is nogal meerstemmig: gaat het over overheidsinvesteringen a la Mazzucato? Of over het opsplitsen van de grote banken? Of over het vergroten van de waakhond-capaciteit? Het hervormen van het belastingstelsel? Of zijn al die dingen te verenigen onder de noemer 'socialiseren van winsten'?]

Overheid is aan zet

'De overheid geeft sturing en leiding aan de transitie. Daarmee creëert zij nieuwe mogelijkheden, en bedrijven en organisaties kunnen daarin meekomen'

Zij krijgt ook genoeg controlerende en sturende mogelijkheden (versterken van de waakhonden)

→ zie ook de rol van de overheid in het creëren van nieuwe markten (Mazzucato)

Circulariteit

? misschien

<https://wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/artikel-tijdschrift/tussen-industrie-en-ecosysteem>

Voorzichtig over nieuwe technologie

Vervuiler betaalt

Een ware transitie vereist een herordening van het eigendoms regime

Waar ik heen wil is dat naast inkomen en sociale voorzieningen een kapitaal herordening essentieel is willen we werkelijk de sociaal-economische orde veranderen en de transitie draagbaar maken. Ik denk dat de transitie een perfecte manier is om een nieuw eigendoms regime te creëren zonder dat

5. Uitgangspunten

revolutie noodzakelijk is. Het voorbeeld hiervoor is het zweeds sociaal-democratisch model dat tot de jaren 90 erg dichtbij dit ideaal kwam.

De transitie is zal onvermijdelijk ingrijpend zijn. Er zullen grote offers geleverd moeten brengen, en het is niet meer dan rechtvaardig dat we deze offers zo goed mogelijk proberen te verdelen. Om de transitie dragelijk te maken denken we bijvoorbeeld aan een basisinkomen, gratis onderwijs en zorg, en een gegarandeerde toegang tot noodzakelijke goederen. Hiermee raken we echter niet de kern van het systeem dat ons tot dit punt heeft gebracht. In een samenleving waar slechts een kleine sectie van de bevolking het kapitaal beheert, een samenleving waarin kapitaal zelfs niet meer beheert wordt door een elite, maar een eigen leven leidt in de vorm van instituties die moeten verzamelen, groeien om te overleven is een sterke staat en strenge regels slechts een tijdelijke oplossing voor het klimaat probleem. Zijn betere lonen en gratis diensten slechts een tijdelijk compromis. Ware macht ligt in grond, fabrieken, aandelen, mijnen. In het kort, kapitaal. Zonder een grondige herverdeling van wie of wat dit kapitaal bezit blijft de voedingsbodem voor onderdrukking en een nieuwe ecologische crisis.

Voor een hervorming van het eigendoms regime (wie of wat kapitaal bezit, gebaseerd of welke regels) is geen revolutie noodzakelijk. Gezien het tijdsframe van klimaatverandering is een revolutie zelfs niet wenselijk. Wat echter wel kan is dat de transitie zo gestructureerd is dat een de-facto nieuwe eigendoms regime wordt opgezet. In het ideale nieuwe eigendoms regime zijn arbeiders (grotendeels) eigenaar van hun werkplek en zijn de sleutelsectoren (commanding heights of the economy) gezamenlijk democratisch bestuurd eigendom. Een stem over wat er met kapitaal gebeurd kan niet alleen formeel zijn zoals ondernemingsraad. Zonder werkelijk eigendom verwaterd invloed opgelegd door de wet bijna onvermijdelijk.

Een herziening van het eigendoms regime gebeurt bijvoorbeeld door een verplichte investering in de transitie als onderdeel van het loon voor elke Nederlander. Natuurlijk is een verplichte bijdrage aan een gemeenschappelijk doel qua vorm hetzelfde als een belasting. Het verschil bestaat erin dat in het ene geval bedrijven deels eigendom worden van werknemers en burgers, en in het andere geval de staat het eigendom beheert, en de winst mogelijk uitkeert in sociale diensten. Maar zoals besproken, eigendom in bedrijven gemedieerd door de staat is tijdelijk is tijdelijk zolang de fundamentele logica van ons eigendoms regime blijft staan.

Een voorbeeld is de Amerikaanse mobilisatie. De Amerikaanse bevolking betaalde bijna de helft van alle kosten van de tweede wereldoorlog middels war bonds. Tijdens de mobilisatie groeide het kapitaal van industrialisten immens. Een eigenaar van een scheepswerf zag zijn kapitaal bijvoorbeeld vertienvoudigen. Voor een periode tijdens en na de oorlog ervaarde Amerikanen goede lonen, nieuwe sociale voorzieningen. Lonen en voorzieningen die langzaam maar zeker zijn afgebouwd terwijl het kapitaal, de scheepswerf is blijven staan.

(Achtergrond: inkomens ongelijkheid in Nederland is relatief klein. Vermogensongelijkheid is op Amerika na het meest extreem in de westerse wereld. Als je daarbij optelt dat bijna al het vermogen van de middenklasse bestaat uit eerste huizenbezit is dit verschil in werkelijkheid nog veel groter. Ten eerste omdat als gevolg van de corona-crisis en de economische crisis die daarop volgt de huizenmarkt zal doen kelderen, ten tweede omdat we in het Deltaplan zo veel mogelijk geld uit de handen van consumenten willen halen, waardoor de markt moeilijk kan herstellen. Ook willen we massaal nieuwe klimaatneutrale huizen bouwen waardoor het tekort, en een van de grootste redenen voor de huizenprijzen oplost. Het weinige kapitaal dat Nederlanders hebben wordt uitgevaagd. Het kapitaal dat blijft in huizen is niet liquide, en kan dus niet worden gebruikt voor investeringen in de transitie. Het kapitaal dat bestaat kan dus niet worden gebruikt om hun kapitaal te vergroten.

Opmerkingen praktische noot: markten blijven bestaan, democratie blijft bestaan, we blijven binnen Europa.

benoemen dat we de staat aanspreken of de overheid?

Nog iets over kernenergie? Over 'Deep Green'? Ecologisch denken?

Deel I.

Voorstellen

Thema: Energie

Visie op energie

De ideale energiemix

Verzwaren energienet

Flexibiliteit van het net

Wind op zee

Wind op land

Zonnepanelen op daken

Zonnepanelen op velden

Waterstof

Biomassa

Thema: Vervoer

Visie op vervoer

Terugdringen van verplaatsingen

Auto's

Busjes en vrachtwagens

Rekeningrijden

Vliegverkeer

Scheepvaart

Openbaar vervoer

Europees treinnetwerk

Thema: Gebouwen

Visie op gebouwde omgeving

Van het gas af

Huizen isoleren

Energiezuinige huishoudens

Energie neutrale/zelfvoorzienende huizen

Gebouwen

Warmtenet

Aquathermie

Iedereen investeert (verplicht maar goedkoop)

Rol van wooncorporaties

Bouw van honderdduizenden klimaatneutrale woningen

Thema: Land & Natuur

Visie op land en natuur

Verminderen dierlijke consumptie

Voedselverspilling tegengaan

Duurzame veeteelt

Duurzame landbouw

Duurzame tuinbouw

Biodiversiteit

Natuur

(Her)bebossing

Veenlanden als koolstofopslag

Groen in de stad

Frisse lucht, schone grond, helder water

Thema: Industrie & Grondstoffen

Visie op industrie en grondstoffen

Terugdringen consumptie

Haven

Staal

Petrochemie

Kunststoffen

Kunstmest

Overige chemie

Hout- en bouwmaterialen

Alternatieve materialen

Hergebruik restwarmte

Koolstofafvang en -hergebruik (CCS & CCU)

Vuilstortplaatsen

Circulaire economie

Reparatie

Thema: Arbeid & Scholing

Visie op arbeid en scholing

De ideale arbeidsmarkt

Het capaciteitsorgaan

Groene omscholing

Meer vrouwen in technische beroepen

30-urige werkweek

Groene baangarantie

Groen basisinkomen

Groene arbeidsmigratie

Klimaatcurriculum

Thema: Geld & Economie

Visie op geld en economie

Belastinghervorming

Uitstootheffing

Geen fossiele investeringen

Tegengaan belastingontwijking

De centrale bank als groene geldschepper

Publieke bank

Reclamevrije wereld

Thema: Technologie & Innovatie

Visie op technologie en innovatie

Industriepolitiek

Een nieuwe onderzoeksagenda

Groen investeringsfonds

Expeditie waterstof

Ontwerp van een nieuw Bell Labs

Toekomstgeluid

Thema: Democratie & Bestuur

Visie op democratie en bestuur

Minister van Klimaat en Energie

Klimaatraad, de beheerder van het koolstofbudget

Rol van de Regionale Energiestrategie

Burgerinspraak

Stimuleren oprichting lokale energievoöperaties

Vrijheid voor lokale initiatieven

Thema: Klimaatadaptatie

Visie op klimaatadaptatie

Kustbescherming

Rivieren

Droogte voorkomen en oplossen

Verzilting

Bodemdaling

Regenbestendige steden

Koele steden

Thema: Internationale Ontwikkelingssamenwerking

Visie op internationale ontwikkelingssamenwerking

Ondersteunen internationale klimaatadaptatie

Eerlijke bijdrage Green Climate Fund

Compensatie voor gevolgen klimaatverandering

Ecocide strafbaar stellen

Garanderen van eerlijke materialen

Duurzame certificering

Stimuleren duurzame landbouw

Onderwijs voor meisjes

Vrouwen betrekken bij vergroening